

Ambassadeurs Ellen Deckwitz en Ish Ait Hamou over het Nederlands en hun schrijverschap: "Poëzie vergroot niet alleen je woordenschat, maar ook je uitdrukkingsvaardigheid"

De Week van het Nederlands heeft voor het eerst twee ambassadeurs: Ish Ait Hamou en Ellen Deckwitz. Ish is een Vlaming, Ellen een Nederlander. Ish schrijft fictie en Ellen gedichten. Ish leerde Nederlands op school, voor Ellen is het haar moedertaal. Beide schrijvers hebben een boek klaar in het Nederlands. Ze hebben een totaal andere relatie met de taal, maar over één ding zijn ze het eens: taal kan verwoesten, taal kan verwarren, maar taal kan ook verbinden. Naar dat laatste gaan ze op zoek in een openhartig gesprek.

Ish: Toen ik jonger was, was taal iets wat je 'een echte' maakte. Of je was een echte Vlaming, of je was het niet. We voelen soms de nood om te categoriseren. Bij literatuur heb je dat ook. Literatuur lijkt een beetje afgebakend en poëzie lijkt nog meer afgebakend, opdat mensen kunnen zeggen 'dit is poëzie en dit niet', terwijl poëzie eigenlijk weinig regels heeft.

Ellen: Ja, tegenwoordig mag alles. Rijmen mag, maar hoeft niet. Vormvastheid mag ook, maar hoeft niet. Daardoor hebben mensen net heel erg de behoefte om uitspraken te doen over wat authentiek is en wat niet. Ik heb het idee dat de Nederlandstalige poëzie te gefragmenteerd is om daar ons hoofd nog over te breken. Ik ervaar dat gevoel van echt zijn versus niet echt zijn niet in mijn werkomgeving, maar wel in mijn sociale wereld. Ik kom uit Twente, en wanneer ik daar niet met een Twentse tongval spreek, dan voel ik me automatisch een buitenstaander.

"We zijn bang dat als we iets over literatuur zeggen, dat we dan iets doms zeggen"

Met literatuur is het ook zo. We worden opgevoed met het idee dat er aan literatuur zoveel lagen zitten dat we er bij voorbaat een beetje bang voor zijn. We zijn bang dat we er iets doms over zullen zeggen. Daar moeten we vanaf en daar heb ik mijn levensmissie van gemaakt. Ik maak boeken over hoe je poëzie kan begrijpen en waarom je er niet bang voor hoeft te zijn.

Ik merk bij heel veel mensen dat wanneer ik vertel dat ik van gedichten hou en die ook schrijf, dat ze meteen een beetje bang gaan kijken van 'daar zullen we vast te dom voor zijn'. Van dat idee moeten we af, want poëzie kan zoveel moois brengen. Het vergroot niet alleen je woordenschat, maar ook je uitdrukkingsvaardigheid. Want door poëzie leer je op verschillende manieren naar de wereld kijken. Het is voor mij onontbeerlijk in je ontwikkeling als mens. Af en toe voel ik me een beetje een poëzie-evangelist. Ik hoop dat ik mijn steentje kan bijdragen door de drempel te verlagen voor poëzie, want poëzie is zo'n absolute meerwaarde.

Ish: Dan heb ik een vraag voor jou. Een sushimaster kan je vertellen hoe je sushi moet consumeren. Die zou zeggen: dip je sushi een klein beetje in de sojasaus en eet de gember daarna op. Maar hoe moet je poëzie consumeren?

Ellen: Koop een bloemlezing, een verzamelalbum aan gedichten. Lees tien gedichten. Neem een potlood en onderstreep wat je aanspreekt en zet een vraagteken bij wat je niet begrijpt. Na tien gedichten mag je niet meer, dan heb je te veel sushi gegeten. Dat is slecht voor je nachtrust. Je moet heel voorzichtig beginnen, zoals met voetbadjes.

Mensen willen meteen te hard gaan, maar dat kan niet. Net als met Michelin-eten moet je hapje voor hapje eten. En nu we toch in de sushi-analogie zitten... Sushi bouw je op een bepaalde manier op. Het is arbeidsintensief, je moet je rijst koken en afkoelen en kneden. Hoe doe jij dat Ish? Hoe bouw jij een verhaal op?

"Eerst schrijf ik voluit alles op. Het nadenken komt pas later"

Ish: Op de een of andere manier hebben mijn verhalen altijd hun weg gevonden. Ze sijpelen onbewust binnen. Ze zitten dan al jaren te sudderen in mijn hoofd en plots vertellen ze zich naar mijn pen. En dan begin ik echt voluit te schrijven. Dat is mijn eerste stap. Hoe meer ik erover nadenk, hoe meer problemen en gaten ik in het verhaal zie, waardoor ik niet verder werk. Maar wanneer ik meteen schrijf, dan ben ik vertrokken. En dan merk ik dat ik op een bepaald moment iets beet heb: een personage of een gebeurtenis. Het nadenken komt pas later.

Ellen: In welke fase dan?

Ish: Eigenlijk pas bijna op het einde.

Ellen: Dan ga je teruglezen en denk je: lieve help, wat heb ik gedaan?

Ish: Precies. Mijn eerste versie is heel gevoelsmatig. In mijn tweede versie zit meer structuur. Ik ben ook niet bang om een groot deel weg te laten of iets opnieuw te doen. Dat is een sterkte.

Ellen: Eén van de hoofdthema's in je nieuwe roman is angst in al zijn verschijningsvormen. Er zijn mensen die stellen dat taal een heel gevaarlijk instrument is, omdat het angst kan vergroten. Je kan mensen bang maken en ongerustheid een fundament geven. Hoe was het voor jou om angst te verbeelden?

Ish: Dat was een hele leuke oefening, omdat angst vandaag de dag op een slimme manier wordt gebruikt, op een manier dat het niet meteen duidelijk is dat je angst opwekt.

Ellen: Bedoel je binnen de politiek of media?

Ish: Bijvoorbeeld. Het opwekken van angst zit vaak tussen de lijnen, het narratief wordt op een rustige manier opgebouwd. Woorden leiden ergens naartoe. In één van de scènes in mijn boek zie je niet wie een bepaald woord uitspreekt, maar je ziet wel de ontvangende partij en hoe zij er verder mee omgaat. Dat vind ik interessant, niet iemand die iets negatiefs probeert te doen met woorden, wel hoe woorden aankomen bij mensen, hoe zij verder jongleren met dat woord en zo dragers worden van een narratief. Ik vind het bijzonder hoe woorden kunnen verbinden, maar ook kunnen verwoesten. En soms gaat het over hetzelfde woord.

"Literatuur is iets teweegbrengen in het hoofd van iemand die je niet hoort"

Persoonlijk vind ik een woord het mooist wanneer het uit de mond komt van iemand, omdat ik dan ook een context krijg. Want dan kan ik de energie voelen van degene die het uitspreekt en voelen waar die persoon met een bepaald woord heen wil. Dat heb ik minder wanneer ik een artikel lees.

Ellen: Dat vind ik nu net de grootste en mooiste uitdaging van literatuur maken. Dat je iets teweeg kunt brengen in het hoofd van iemand die het niet hoort, iemand die jouw intonatie en mimiek niet kan zien en die je ritme van spreken niet kent. Dat is voor mij literatuur.

ELLEN

"TAAL IS VOOR MIJ EEN MANIER OM IN CONTACT TE TREDEN MET MEZELF"

Ellen is dichter en columnist. Ze heeft tijdens haar jeugd veel Engels meegekregen, maar Nederlands is haar moedertaal. "Taal is voor mij niet alleen een manier om contact te hebben met anderen. Het is ook een manier om in contact te treden met mezelf. Soms weet je pas wat je denkt en voelt wanneer je het opschrijft of het hardop tegen jezelf zegt."

"Ik vind het superbelangrijk om correct Nederlands te spreken, want je moet elkaar kunnen verstaan. Ik kom uit Twente en daar worden accenten gesproken die de mensen in een dorp verderop niet meer begrijpen. Dat schiet qua communicatie niet op. Correct schrijven vind ik ook belangrijk. Niet alleen om de begrijpelijkheid ervan, maar ook omdat het van toewijding getuigt. Als je correct schrijft, dan betekent dat dat je de boodschap belangrijk genoeg vindt om ze zorgvuldig neer te pennen."

"Niet dat het Nederlands een gemakkelijke taal is om in te schrijven. Als je kijkt naar de Nederlandse zinsbouw, dan hebben wij een hele grote handicap. Want de betekenis van een zin is bepaald door de volgorde van de woorden. En die volgorde ligt in het Nederlands heel erg vast. Bij het Grieks of het Latijn hangt de betekenis van de zin niet af van de volgorde, maar van de uitgang van de woorden. Met zo'n taal kun je als dichter veel meer spelen."

ISH

"LAAT TAALFOUTEN GEEN DREMPEL ZIJN VOOR VERHALEN"

Ish sprak tijdens zijn jeugd Arabisch met zijn ouders, Frans met zijn vrienden en Nederlands op school. "Ik ben opgegroeid met het idee dat mijn Nederlands minderwaardig was. Ik maakte veel fouten tegen de lidwoorden", vertelt hij. "Bovendien had ik een accentje en mijn zinsbouw klopte niet helemaal. Daar werd ik op school op gewezen, het was het bewijs dat ik anders was dan de rest. Ik had daardoor eigenlijk een ongezonde relatie met het Nederlands. Het was een taal waarin ik altijd mijn best moest doen. Tijdens mijn lezingen is dat veranderd, want mijn publiek reageerde op een positieve manier op mijn fouten. Door hun positieve reacties voel ik me goed genoeg met mijn gebreken."

"Wat jou mens maakt, is wat je hebt meegemaakt in het leven, niet een *dt-* of een *de-het-*fout. We hebben vandaag meer dan ooit verhalen nodig om elkaar beter te begrijpen en dichter tot elkaar te komen. Je taalfouten mogen geen drempel zijn voor je verhalen. Ook al is het fijn om te streven naar een steeds betere beheersing van de taal, het mag niet de kern van taal ondermijnen. Die is nog steeds communiceren: delen en zeggen wat je denkt en hoe je je voelt."

AGENDA 2019

→ **Onze Taal-congres 'Moedertaal - De taal van je leven'**
5.10.19 • Beatrix Theater (Utrecht)

Een rijkelijk gevulde dag vol lezingen, optredens, columnen en discussies met o.a. Ish Ait Hamou, Daan Roovers, Ester Naomi Perquin en Frits Spits.

→ **Het beste van de BONSKI'S**
6, 8, 10 & 11.10.19 • verschillende locaties in Antwerpen

Zanger Lennaert Maes maakt samen met de Russische broers Bonski al 10 jaar voorstellingen voor wie Nederlands leert. Vier met hen mee op verschillende locaties in Antwerpen!

→ **Heerlijk Helderdag**
7.10.19 • Vlaams Parlement (Brussel)

Een gratis inspiratiedag over heerlijk heldere communicatie voor communicatiemedewerkers van lokale en bovenlokale overheden en voor fans van klare taal, met o.a. Jan Hautekiet, Ish Ait Hamou en Bert Gabriëls.

→ **Groene Taal**
8.10.19 • Het Leidse Volkshuis (Leiden)

Waarom spreken we eerder van *vliegschaamte* dan van *treintrots*? Kunnen we *klimaatverandering* niet beter *klimaatcrisis* noemen? Het Instituut voor de Nederlandse Taal (INT) organiseert een gratis toegankelijke middag rondom groene taal, met o.a. Vivien Waszink, Wouter van Wingerden en Frank van Pamelan.

→ **Babbelfestival**
7, 8, 10 & 11.10.19 • verschillende locaties in Antwerpen

Ben je anderstalig en hou je van babbelen? Kom langs en doe mee met het Babbelfestival! Je babbelt over allerlei thema's en wisselt elk half uur van Nederlandstalige gesprekspartner. Een samenwerking van ATLAS, vzw inburgering en integratie Antwerpen - Open Inloop Taal.

→ **VRT Taalavond**
8.10.19 • deSingel (Antwerpen)

VRT Taal organiseert voor de 11de keer een Taalavond! Een echt taalfeest en stilaan een vaste afspraak voor taalminnaars. Gastheer Marcel Vanthilt ontvangt opnieuw gasten uit binnen- en buitenland en serveert spitse gesprekken, fijne discussies en sprankelende optredens in woord, beeld en muziek met als rode draad Heerlijk Helder en Geletterdheid.

→ **Broodje Kennis | Waarom is taal soms zo irritant?**
11.10.19 • deBuren (Brussel)

In Kids, koffietjes & comfortzone bespreken en analyseren Vivien Waszink en Laura van Eerten allerlei taalirritaties van Vlamingen en Nederlanders. Hoe komt het dat we van die gekke woorden gebruiken, en waarom kan dat soms zo irritant zijn? Taalkundige Vivien Waszink (INT) legt het uit.

→ **Het Betere Boek**
12.10.19 • Minard & Bibliotheek De Krook (Gent)

Het Betere Boek biedt je een rijk palet van auteurs uit binnen- en buitenland met verhalen over en visies op deze wonderlijke en woelige zee, toen én nu. Met o.a. Ilja Leonard Pfeijffer, Michael De Cock, Fik Meijer, Patrick Lateur, Ghayath Almadhoun, Fatena Al-Ghorra, Vincent Van Meenen en vele anderen.

VOOR EEN VOLLEDIG OVERZICHT VAN ALLE ACTIVITEITEN EN ALLE DETAILS: WEEKVANHETNEDERLANDS.ORG/ACTIVITEITEN/

WELK NEDERLANDS WOORD VINDEN ELLEN EN ISH HET MOOIST?

"Ik vind **orewoet** heel mooi. Dat is een Middelnederlands woord voor een verlangen zo groot dat je al bij voorbaat weet dat het nooit kan ingelost worden, maar daarin zit 'm juist de schoonheid. Ik kwam het tegen in de gedichten van de mystica Hadewych. Een ander lievelingswoord is **avonturen**, niet het zelfstandig naamwoord, maar het Middelnederlandse werkwoord. Men zei in de middeleeuwen weleens 'kom, laten we gaan avonturen'. Het impliceert dat het avontuur niet iets is wat je overkomt, maar wat je aan kan gaan. Prachtig, toch?"

ELLEN

"Ik hou van woorden die ik niet dagelijks gebruik. Want als ik ze dan wél uitspreek, dan klinken ze heel mooi in mijn hoofd. Dan denk ik aan een woord zoals **weliswaar**. Dat zijn drie korte woorden, *wel, is en waar*. Wanneer je ze vloeiend uitspreekt, vormen ze één mooie beweging. *Weliswaar* lijkt op dansen."

ISH

DICTEES IN MEER DAN 100 BIBLIOTHEKEN IN VLAANDEREN EN NEDERLAND!

Er komen weer spannende dictees aan in de Lage Landen! Je kunt in de Week van het Nederlands alvast je spellingkennis oprispen op Creatiefschrijven.be en Onzetaal.nl. Want schrijf je ook alweer *chocoladecakeje*, *chocoladecakeje* of *chocolade-cakeje*? Met of zonder streepje? Met of zonder e? Dankzij die testjes word je klaargestoomd voor:

* Het Groot Dictee der Nederlandse Taal, op **2 november** live uitgezonden vanuit de Bibliotheek Zutphen door radioprogramma De Taalstaat i.s.m. Onze Taal. Ook in Nederland is het mogelijk om in lokale bibliotheken mee te schrijven met het dictee.

* De Schrijfwijsen: het Groot Dictee Heruitgevonden, een hip taalspel dat op vrijdagavond **6 december** plaatsvindt in meer dan 100 bibliotheken over heel Vlaanderen, op initiatief van de bib van Mechelen, gecoördineerd door Creatief Schrijven vzw i.s.m. De Standaard.

STAAT VAN HET NEDERLANDS

Welke talen spreken we thuis, met vrienden, op het werk en in de supermarkt? Welke talen gebruiken we op sociale media, zoals Facebook, Twitter en WhatsApp? En hoe staat het met het gebruik van regionale talen zoals het Fries, Limburgs en West-Vlaams?

De antwoorden op deze en vele andere vragen vind je terug in de onderzoeksrapporten van het Meertens Instituut op de website www.staatvanhetnederlands.nl, de publieksrapporten van de Taalunie en op de website van de Atlas van de Nederlandse taal van Lannoo. Op deze laatste website worden de voornaamste onderzoeksresultaten ook visueel vormgegeven, zodat ze in één oogopslag inzichtelijk worden gemaakt en bijvoorbeeld kunnen worden gebruikt voor lessen en lezingen. Houd de rapporten en websites dus in de gaten en doe er je voordeel mee!

Met de *Staat van het Nederlands* wordt het gebruik van het Nederlands en andere talen in verschillende sociale situaties onderzocht. Dit doet de Taalunie samen met het Meertens Instituut in Nederland, de Universiteit Gent in België en het Instituut voor de Opleiding van Leraren in Suriname.

WIN!

De Week van het Nederlands mag 5 gesigneerde exemplaren weggeven van *Het moois dat we delen*, de nieuwe roman van Ish Ait Hamou, en *Hogere natuurkunde*, de dichtbundel van Ellen Deckwitz.

Surf naar www.weekvanhetnederlands.org en ontdek hoe je deel kan nemen!